

Ksenija Černigoj, Osnovna šola Šturje Ajdovščina
Silvana Mislej, Osnovna šola Šturje Ajdovščina
Petra Rodman, Osnovna šola Šturje Ajdovščina

OBRAVNAVA DOMAČEGA BRANJA V TRETJEM TRILETJU – KNJIGA PO IZBIRI

Kaj je cilj pouka branja umetnostnih besedil

Pri obravnavi umetnostnih besedil naj bi učence usposobili za vseživljenjsko branje. Branje naj bi bila dejavnost, ki učencem ne pomeni napora, ampak jim je v užitek, prijetno doživetje in intelektualni izziv. Z branjem leposlovja si učenci širijo obzorje, oblikujejo osebno in narodno identiteto ter spoznavajo druge kulture. Na ta način postajajo strpnejši do drugačnih in bolje razumejo svet, v katerem živijo. (Učni načrt 2011: 6)

Pri pouku je nemogoče v celoti prebrati daljše prozno delo, zato je v učnem načrtu predvideno, da taka besedila učenci preberejo doma.

Domače branje v osnovni šoli

V veljavnem učnem načrtu za slovenščino piše, da učenci v 3. triletju »doma v posameznem šolskem letu preberejo od tri do pet čim bolj raznovrstnih književnih besedil.« (Učni načrt 2011: 107) Ponavadi besedila za obvezno domače branje izbere učitelj. Pri obravnavi domačega branja mora učitelj delo načrtovati tako, da bo učence motiviral za branje predpisanega književnega besedila ter pouk izpeljal tako, da bo poglobljajal učenčeve recepcijske zmožnosti. Besedila so določena vnaprej, v navadi je tudi, da se besedila ne menjajo vsako leto. Vedno so težave, ker knjig za domače branje ni za vse učence. Prav zaradi težav z nabavo gradiva v šolskih knjižnicah je tudi nemogoče vsako leto za domače branje določiti nove knjige.

Žal se velikokrat zgodi, da določenega besedila ne preberejo vsi učenci, zato je težko izpeljati pouk tako, da bi pri vseh učencih v oddelku sprožali »doživljanje in domišljjsko sodelovanje pri oblikovanju čutnodomišljjskih predstav prvih branega književnega besedila.« (Učni načrt 2011: 107)

Domače branje naj bi bilo za učence prijetna bralna izkušnja. Zato smo se učiteljice na OŠ Šturje Ajdovščina odločile, da bi učencem za domače branje ponudile, da sami izberejo besedilo, ki ga bodo prebrali.

Izbira besedil za domače branje

Mnogokrat slišimo, tudi preberemo, da je med učenci obvezno domače branje nepriljubljeno, da učenci knjig, ki so predpisane, ne preberejo, da samo prepíšejo obnovo s spleta, da se tej dejavnosti preprosto izogonejo. Običajno vzroke za navedene težave pripisujemo lenobi in nezainteresiranosti učencev.

Z obveznim domačim branjem, v naprej določeno eno knjigo za vse učence v oddelku, učitelji torej ne dosegamo temeljnega cilja pouka književnosti, zapisanega v učnem načrtu: »Učenci ohranjajo in razvijajo pozitivni odnos do branja neumetnostnih in umetnostnih besedil.« (Učni načrt 2011: 7) Učenci so samo vse bolj prepričani, da je branje šolska obveza. Z branjem knjig, ki jih ne pritegnejo, se ne vzdajajo v bralca, ki sega po leposlovju tudi v prostem času in pošolskem obdobju.

Strokovni delavci moramo:

- »... omogočiti otrokom in mladim bogate bralne izkušnje, spoznavanje raznolikega gradiva različnih žanrov umetnostnih in neumetnostnih besedil;
- otroke in mlade dnevno spodbujati k samostojnemu branju, jim svetovati pri izbiranju primernih gradiv;
- pri izboru gradiv upoštevati individualne razlike ter izbor prilagoditi posameznikovim bralnim zmožnostim in kolikor je mogoče tudi njihovim interesom ...« (Kulturno umetnostna vzgoja 2011: 27)

Vse to lahko dosegamo samo tako, da dopuščamo izbor knjig, ki naj bi jih učenci prebrali za obvezno domače branje.

Prosta izbira knjig za domače branje

Na izobraževanjih, povezanih s poučevanjem branja, se kot stalnica pojavlja podatek, da na odnos mladih do branja, na povečanje notranje motivacije za branje statistično pomembno vpliva možnost izbire besedil.¹ Zato smo se slovenistke odločile, da učencem 3. triletja dovolimo, da popolnoma svobodno izberejo knjige, ki jih bodo prebrali za domače branje.²

Verjamemo, da tako, s prostim izborom knjig za obvezno domače branje, dosežemo, da je književni pouk »posebne vrste bralni dogodek.« Učna situacija, ki je med učenci nepriljubljena, se, ker ima otrok sam možnost, da se odloči, kaj bo bral, v največji meri približa »individualnemu, tj. spontanemu oziroma doživljajskemu branju posameznika.« (Saksida 2009:67) Učenci spoznavajo, da šolsko branje ni nekaj, kar nima stika z vsakdanjim življenjem. Prosta izbira knjig učitelju omogoča tudi, da »upoštevata slehernega bralca v razredu« (Saksida 2009:67).

Učitelj sledi učenčevemu izboru literature, bralni zmožnosti učenca, jo razvija in bralca kot posameznika primerno motivira. Doktor Saksida sicer trdi, da je to pri vsakodnevnem srečevanju bralcev ob besedilu v razredu »bržkone

¹ Povzeto po predavanju dr. Sonje Pečjak na bibliopedagoški šoli, Portorož 2006.

² Odločitev ni v nasprotju s posodobljenim učnim načrtom: Učni načrt SLOVENŠČINA – osnovne šole (2008), saj tam v poglavju Uresničevanje v praksi za tretje triletje piše, da sta primarno merilo za izbiro umetnostnih besedil literarna kakovost ter primernost učenčevi stopnji osebnostnega in bralnega razvoja. Učenci naj preberejo od 3 do 5 čim bolj raznovrstnih književnih besedil. V učnem načrtu je zapisan tudi predlagani seznam. Ker je seznam samo predlog, ni zavezujoč. Od učencev pričakujemo, da za domače branje preberejo umetnostno besedilo. Veljalo pa bi razmisliti, da bi lahko učenci brali tudi neumetnostna besedila. Yann Martel v svojem romanu Beatrice in Vergil namreč pravi, da ljudje ne živimo tako, da bi strogo ločevali domišljjsko od racionalnega, naj gre za razmišljanje ali delovanje. Po njegovem obstajajo resnice in laži – tako v knjigah kot življenju so to presežne kategorije. Smiselno je ločevati med leposlovjem in neleposlovjem, ki govorita resnico, ter leposlovjem in neleposlovjem, ki širita laži. (Martel 2011: 9–10)

nemogoče doseči«, a prosti izbor omogoča prav to: »upoštevanje slehernega bralca v razredu.« Z načrtovanjem obravnave pa je mogoče »izhajati iz spontani odziva mladih bralcev na besedilo, a to prvotno doživetje tudi razvijati (Saksida, 2009: 67).

Načrtovanje obravnave obveznega domačega branja na osnovni šoli Šturje Ajdovščina

Na osnovni šoli Šturje Ajdovščina poučujemo v 3. triletju slovenščino tri učiteljice. Pri delu sodelujemo in skupno načrtujemo, kako bo potekal pouk ter kako bomo obravnavali domače branje. Ena od učiteljic je tudi šolska knjižničarka, zato načrtovanje branja knjig za domače branje z lahkoto poteka v sodelovanju s šolsko knjižnico.³

Pred začetkom šolskega leta se dogovorimo, katere knjige bodo v posameznem razredu učenci prebrali za domače branje, nato ta seznam objavimo na spletni strani šole, učencem pa razpored predstavimo tudi prvo uro slovenščine v posameznem šolskem letu. V 7. razredu učenci preberejo 4 knjige, od tega 1 po lastnem izboru, v 8. razredu je število knjig, ki jih morajo prebrati, odvisno od ravni zahtevnosti, ki jo učenci dosežajo. Preberejo od 3 do 6 knjig, 3 po lastnem izboru.⁴ V 9. razredu je za branje predvidenih od 4 do 7 knjig, 4 so po lastnem izboru.

Že ko načrtujemo, določimo, do kdaj je v posameznem oddelku treba prebrati knjigo. Vsi datumi so določeni za celo šolsko leto in so objavljeni na spletni strani šole, z njimi seznanimo učence večkrat med šolskim letom. Na začetku šolskega leta ter po vsaki obravnavani knjigi povemo, kdaj bo na vrsti naslednja. Na spletni strani so tudi navodila, ki so učencem v pomoč pri pripravi na predstavitev prebrane knjige, ki si jo popolnoma samostojno izberejo učenci.⁵ (Priloga 1) Ob tem je treba poudariti, da je oblika predstavitve prepuščena učencem, da so navodila samo oporne točke in lahko učenci knjigo predstavijo popolnoma samostojno. Razložimo jim samo, da so v navodilih uporabljeni strokovni izrazi, ki naj bi jih pri predstavitvi uporabljali: čas, kraj dogajanja, književne osebe, glavna književna oseba, avtor, pripovedovalec, tema, sporočilnost književnega besedila ... Strokovne izraze učenci spoznavajo pri pouku književnosti. Če imajo težave pri tvorjenju besedila, jim povemo, da lahko vedno prosijo za pomoč učiteljice. Pomagamo jim lahko med poukom, še raje vidimo, da se oglasio pri nas po pouku, ko imamo več časa za pogovor s posameznim učencem.

Učenci zelo se odgovorno pripravljajo na govorni nastop, sprašujejo, kdo je knjigi glavna oseba, kako bi opisali pripovedovalca, ali je delo mladinski roman, kaj je sporočilo besedila, kaj je tema besedila ... Učiteljice jim pomagamo, jih usmerjamo in svetujemo.

Ob prvem domačem branju v 7. razredu imajo učenci pred nalogo veliko vprašanj. Prvič sami pripravijo besedilo, v katerem sošolcem in učitelju predstavijo, kaj so prebrali, zato so negotovi in sprašujejo, kako naj oblikujejo besedilo. Povemo jim, da je pomembno v predstavitvi zajeti tiste podatke, ki bodo sošolcem književno delo najbolj predstavili ter jih mogoče tudi vzpodbudili, da bodo knjigo prebrali. Ponavadi je ob prvem govornem nastopu besedilo še oblikovano tako, da poslušalec prepozna odgovore na

³ Šolska knjižničarka mora sodelovati pri načrtovanju, saj si učenci večinoma knjige izbirajo v šolski knjižnici. Da lahko učencem, pomaga pri izboru, mora vedeti, katere cilje usvajajo učenci pri pouku književnosti, prav tako mora vedeti, kakšni bralci so učenci, da lahko dobro svetuje. Učencem mora knjižničarka ponuditi gradivo, ki so ga učenci sposobni prebrati, hkrati naj bi ponudila tudi dovolj kakovostno literaturo. Prosta izbira knjig za domače branje nalaga knjižničarki tudi posebno pozornost pri izgradnji knjižnične zbirke leposlovja za 3. triletje, saj mora poskrbeti, da je na voljo dovolj kakovostne literature za to stopnjo.

⁴ Lahko se zgodi, da učenec prebere samo tri knjige in so vse tri po lastnem izboru. Za učence na prvi zahtevnostni ravni namreč predvidevamo, da bodo prebrali 3 knjige, tisti na drugi ravni naj bi prebrali 5 knjig, na tretji ravni pa vseh 6 knjig. Podobno je v 9. razredu, učenci preberejo od 4 do 7 knjig.

⁵ Ko smo pripravljale navodila, smo upoštevale cilj, naveden v učnem načrtu: predstavitev v šoli neobravnavanega književnega besedila (avtor, vsebinske in slogovne značilnosti, zvrst, vrsta besedila, ovrednotenje besedila s sklicevanjem na značilnosti besedila, ponazoritve z zgledi iz besedila). (Učni načrt 2011: 66)

zastavljene točke v navodilih za pripravo govornega nastopa. Učenec sledi navodilom, posamezne prvine književnega dela navaja v takem zaporedju, kot so navedena v navodilih, bolj kot celota deluje učenčevo besedilo kot nabor odgovorov na zastavljena vprašanja.

Ko učitelj posluša tako besedilo, učencem pove, na kakšen način bi lahko uporabljali strokovne izraze v bolj povezanem, bolj koherentnem besedilu.

Besedila, ki jih učenci predstavijo v šoli, se izboljšujejo, učenci upoštevajo učiteljeve pripombe, tako da se zgodi, da boljši učenci v 9. razredu nastopijo brez v naprej pripravljenega besedila in popolnoma samostojno predstavljajo prebrano književno delo. Pri tem v uporabljajo strokovne izraze in jih znajo tudi opisati.

Izbor književnih del

V pogovorih z učitelji in drugimi strokovnimi delavci smo velikokrat zasledile bojazen, da bodo učenci izbirali »premalo zahtevno gradivo«. da bodo domače branje opravili na čim lažji način in ne bodo napredovali. Izkušnje kažejo, da to ni res. Učenci se izbora knjige lotijo zelo resno, sprašujejo, ali lahko preberejo določeno knjigo ali prosijo za pomoč pri izboru.⁶

Prav zaradi tega je potrebno medpredmetno sodelovanje s šolsko knjižnico. Knjižničarka tudi opaža, da prihajajo po knjige v knjižnico učenci v skupinah. Nekateri prosijo za pomoč pri izboru, drugi se zanesejo samo na mnenje sošolcev. Velikokrat odloča o tem, ali bo učenec bral določeno knjigo, sošolčevo oziroma prijateljevo mnenje, ko ta reče: »Ja, ta pa je res fajn. Ja, ta mi je dopadla. Ja, to se splača prebrati.«

Tako lahko potrdimo rezultate raziskav, v katerih strokovnjaki ugotavljajo, da učenci izbirajo svojim bralnim sposobnostim ustrezno gradivo. Nataša Bucik in Sonja Pečjak navajata rezultate tujih študij, ki kažejo, da učenci nikakor ne izbirajo premalo zahtevnega gradiva, celo nasprotno, izberejo gradivo, ki jim omogoča zahtevnejše delo.

Seveda učence pritegnejo gradiva, ki so po zahtevnosti primerna njihovim sposobnostim. Učiteljice in knjižničarka s tem, da učencem ponudimo raznoliko književno gradivo različnih težavnostnih stopenj, povečujejo notranjo motivacijo. Prav pri vsakem učencu v treh letih šolanja opazimo, da postaja boljši bralec, da vsako leto izbira zahtevnejše gradivo in ga tudi prepričljiveje predstavi. Prav tako opažamo, da obstajajo velike razlike v tem, kaj učenci berejo. Dekleta prej sežejo po zahtevnejših knjigah, dečki še v 8. razredu berejo knjige za učence do 12. leta.⁷

Predstavitev prebranih književnih del

Učenci o prebrani knjigo pripravijo besedilo za govorni nastop. Nastopijo pred svojimi sošolci in učiteljico, po nastopu odgovarjajo na vprašanja učiteljice in učencev in so ocenjeni.

Na šoli smo se odločili za zunanjo diferenciacijo, kjer v oddelku poučujeta dva učitelja. To omogoča, da se oddelek občasno razdeli na dve heterogeni skupini. Kadar so na vrsti govorni nastopi, se oddelek razdeli, tako je v istem

⁶ Leta 2008 smo na šoli izvedli anketo, v kateri smo spraševali po tem, koga učenci prosijo za nasvet pri izbiri knjig. Odgovarjali so tako: Največ (26 %) se zanesa na nasvet sošolcev, 24 % prosi za nasvet knjižničarja [šolskega ali tistega v splošni knjižnici], 9 % se je zaneslo na nasvet učiteljev. Ostali so si knjigo izbrali sami.

⁷ Vsako leto pripravimo seznam knjig, ki jih učenci preberejo za domače branje. Ugotavljamo, da je seznam zelo raznolik, eno delo ponavadi prebere en učenec, mogoče dva. Učenci segajo predvsem po sodobnih slovenskih in tujih mladinskih pisateljih. Zanimajo jih sodobne teme: anoreksija, spolno nadlegovanje, nasilje v družini, družinske težave, prijateljstvo, zdravje ... nekateri pa berejo znanstvenofantastična dela. V šolskem letu 2011/1012 se je v 8 razredu pokazalo, da so dekleta že segala po zahtevnejšem leposlovju, dečki pa so še vedno brali knjige iz zbirk Lov na pošasti, Novohlačniki ali Pet prijateljev ter Zvesti prijatelji. V letošnjem šolskem letu v istem oddelku je pri nekaterih dečkih že opazen napredek, segajo po knjigah Deana Browna, Horowitza, nekateri pa se odločajo tudi za kvalitetnejša dela. Nekaj učencev pa še vedno bere podobna dela kot pred letom.

času na vrsti več učencev. Pri tem je popolnoma nepomembno, pri kateri od učiteljic, ki poučujeta v razredu, učenci opravijo govorni nastop.

Učiteljice namreč nastope ocenjujemo po pripravljenih kriterijih. Te poznajo tudi učenci in sodelujejo pri ocenjevanju. Ker je kljub kriterijem ocenjevanje govornega nastopa zelo subjektivno, po opravljenih govornih nastopih učiteljici, ki sta nastope spremljali in ocenjevali, uskladita ocene.⁸

Učenci so vnaprej seznanjeni s kriteriji za ocenjevanje govornega nastopa. (Priloga 2) Najprej po navodilih predstavijo knjigo, nato jih sošolci in učiteljica v skupini sprašujejo. Sprva postavlja vprašanja le učiteljica, saj sošolci nimajo izkušenj. Sčasoma pa se tudi učenci naučijo vprašati, kar jih o predstavljenem delu zanima.

Izkušnje kažejo, da se je mogoče pogovarjati tudi o literarnem delu, ki ga nismo prebrali.⁹ V pomoč pri pogovoru v takih primerih so lahko drugi učenci, ki poznajo obravnavano literarno delo. Učiteljica pa pove, da knjige ni prebrala, zato bi jo marsikaj lahko zanimalo. Vprašanja so lahko povezana z oznakami glavnih oseb, sprašuje lahko o podrobnostih dogajanja, prosi učenca, naj razloži in utemelji, zakaj je določena oseba v predstavljenih okoliščinah tako ravnala, učenca lahko spodbudi, naj pojasni, kako bi v podobnih okoliščinah ravnal on ... Učenci se zavedajo, da učitelj ne more prebrati vseh knjig, in radi odgovarjajo na vprašanja, pojasnjujejo ter spodbijajo k branju. Pogosto so prav predstavitve učencev spodbuda, da tudi učitelj prebere knjigo ali da ponovno seže po literarnem delu in ga bere na drugačen način, ker so ga k drugačnemu branju spodbudili učenci.

V pogovoru o prebranem je učiteljeva vloga zelo pomembna. Učence mora voditi k prezrtim vsebinam in popolnejšemu literarnoestetskemu doživetju. Učitelj, ki praviloma več ve, v demokratičnem dvogovoru uporablja svoje znanje in tako pogloblja recepcijsko zmožnost učencev. Učence je mogoče spodbuditi, da prepoznajo značilnosti klišejske/trivialne literature. Ob kakovostnih delih pa jih je mogoče usmerjati v poglobljeno razumevanje in razmišljanje o prebranem. Pri tem mora biti učitelj zelo previden. Učencem je ponavadi trivialna literatura všeč, zato poskušajo dokazovati, da je tudi kakovostna. Poudarjajo zanimivo zgodbo, izpostavljajo vrednote, ki jih posebljajo književne osebe; na primer boj za pravično družbo ali premagovanje zla. S pravimi vprašanji lahko mentor učencu pokaže, da je zgradba takih besedil vedno enaka ter da za razumevanje besedila ni potreben poseben napor, saj že ob začetku branja lahko napovemo konec. Kljub temu pa nekateri učenci v osnovni šoli ne posežejo po zahtevnejših delih.

Učenci govorno nastopajo, kar pomeni, da govorijo prosto. Vsaj sprva pa imajo za pomoč besedila napisana.

⁸ Usklajevanje poteka po končani obravnavi, učiteljici pregledata opombe, ki sta si jih zapisali med nastopanjem učencev, pogovorita se o tem, za kakšno predstavitev, katere dobre in katere pomanjkljive podatke je bila dana ocena. Zgodi se, da se po tem usklajevanju ocene spremenijo. Na ta način se izognemo temu, da bi prihajalo pri ocenjevanju do prevelikih razlik med učiteljicama.

⁹ Zanimivo branje o tem, kako se lahko pogovarjamo tudi o knjigi, ki je nismo prebrali, prinaša Bayardova knjiga.

Ko ocenjujemo, pri tem si pomagamo s kriteriji, smo najbolj strogi pri tem, da učenci ne berejo, ampak prosto govorijo. Pri ocenjevanju vsebine, prepričljivosti, razumljivosti pa upoštevamo individualne razlike med učenci. Pomembno se nam zdi, da imajo učenci možnost pripovedovati o tem, kar so prebrali, ter o svojem doživljanju prebranega. Prav to, da lahko pripovedujejo o svojem branju in dobijo potrditev za svoje razmišljanje, predstavlja pozitivno izkušnjo ob branju. Prek takih in podobnih pozitivnih izkušenj pa

rastejo bralci, ki bodo po leposlovju posegli tudi takrat, ko to ne bo za obvezno domače branje.

Učenci ponavadi za svoj govorni nastop dobijo odlično ali (res zelo redko) prav dobro oceno. Na govorni nastop se pripravijo vsi, oziroma preberejo v skladu z ravno zahtevnosti najmanj tri (v 8. razredu) oziroma 4 (v 9. razredu) knjige.

Med učenčevim nastopom si učiteljice beležimo, kaj je učenec pripovedoval. Zapiski so nam v pomoč pri postavljanju vprašanj in ocenjevanju. Na podlagi zabeleženega učencu povemo, kaj je bilo v besedilu dobro povedano, ter svetujemo, kaj bi naslednjič lahko izboljšal.¹⁰ Pri ocenjevanju vedno s svojimi predlogi in utemeljitvami sodelujejo tudi učenci.

Zaključek

Domače branje po izbiri se že od leta 2007 kaže kot uspešno motivacijsko sredstvo za spodbujanje branja. Učenci s pomočjo učiteljev, knjižničarjev in sošolcev izberejo delo, primerno svojim bralnim zmožnostim. Ob prebranjem doživljajo ugodje, počutijo se uspešni. Ker so za branje tudi notranje motivirani, saj izberejo tako gradivo, v katerega se lahko zatopijo, se pri učencih razvija tudi notranja motivacija za branje. Prav učenci, pri katerih se razvije notranja motivacija za branje pa bodo brali tudi potem, ko ne bo več obveznega domačega branja.

↘ POVZETEK

Nekateri učenci ne preberejo obveznega domačega branja. Nekateri učenci preberejo samo knjige za obvezno domače branje. Nekateri učenci po končanem šolanju ne berejo več. Nekateri učenci veliko berejo. Naloga dobrega mentorja je, da vsakemu učencu pomaga preseči obstoječe stanje, zato smo se na Osnovni šoli Šturje odločile, da učencem v 3. triletju omogočimo, da si knjige za obvezno domače branje prosto izbirajo. S tem omogočamo, da učenci preberejo tako književno besedilo, ki veča notranjo motivacijo za branje. Učenci prebrano književno delo predstavijo z govornim nastopom. Njihov nastop ocenimo.

↘ Viri in literatura

- Bayard, Pierre, 2010: Kako govoriti o knjigah, ki jih nismo prebrali. Ljubljana : Sodobnost International.
- Bucik, Nataša, 2009: Didaktično »nasilje« nad izbranim mladinskim leposlovjem. Zbirka domačega branja Knjiga pred nosom. *Otrok in knjiga* 36/74. 46–66.
- Bucik, Nataša in Pečjak, Sonja, 2004: Učenčev izbor – ključ do motivacije za branje?. *Otrok in knjiga* 31/60. 53–67.
- Kulturno umetnostna vzgoja, 2011: Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod Republike Slovenije za šolstvo, [online]. [uporabljeno 2013-01-22]. Dostopno na URL: <http://www.zrss.si/kulturnoumetnostnavzgoja/publikacija.pdf>.
- Martel, Yann, 2011: Beatrice in Vergil. Mladinska knjiga. Zbirka Roman.

¹⁰ Tak način ocenjevanja, razčlenjena povratna informacija vsebuje elemente formativnega spremljanja – metode, ki jo na šoli podrobneje spoznavamo in vpeljujemo v pedagoški proces v letošnjem šolskem letu.

- Pečjak, Sonja in Gradišar, Ana, 2002: Bralne učne strategije. Ljubljana:Zavod republike Slovenije za šolstvo.
- Saksida, Igor, 2009: Bralni dogodek s Knjigo pred nosom: povabilo, ne ukaz. Otrok in knjiga 36/74. 67–84.
- UČNI načrt. Program osnovna šola. Slovenščina, 2011: [online]. [uporabljeno 21. 1. 2013]. Dostopno na URL: http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina_OS.pdf.

PRILOGA:

Priloga 1

Knjiga po izboru za domače branje

1. Zapiši podatke o knjižni izdaji literarnega dela: avtor, ilustrator, prevajalec, založba, leto izida, knjižna zbirka.
2. Določi kraj in čas dogajanja iz knjige.
3. Poimenuj glavne in stranske književne osebe.
4. Izberi si eno od oseb in jo opiši ter označi.
5. Na kakšen način je zgrajeno besedilo? Ali avtor o dogodkih pripoveduje tako, kot so se dogajali, ali posega tudi v preteklost?
6. Opiši pripovedovalca. (Kdo pripoveduje zgodbo in koliko ve o dogajanju?)
7. V katero pripovedno vrsto bi spadalo prebrano besedilo? (črtica, novela, pripovedka mladinski roman, zgodovinski roman, fantastični roman ...)
8. Razmisli, kakšno je sporočilo prebranega besedila, in ga ubesedi.
9. Kako bi prebrano besedilo predstavil na ovitku knjige? Poskusi oblikovati tak zapis, da bi svoje sošolce pritegnil k branju.

Po govornem nastopu učenec odgovarja na vprašanja sošolcev in učiteljice.

Priloga 2

Kriteriji za ocenjevanje govornega nastopa – knjiga po izbiri (holistično ocenjevanje)

Kriterij

Podatki o avtorju, založbi, zbirki ...

Učenec navede vse bibliografske podatke, pove nekaj o avtorju, prevajalcu, zbirki ...

Vsebina

Učenec

predstavi dogajalni prostor in čas;
poimenuje glavne in stranske osebe;
označi izbrano glavno osebo ter pove svoje mnenje o njenem ravnanju;
vrednoti ravnanje književnih oseb;
prepozna vsevednega pripovedovalca in ga opiše
ali
govorno obnovi prebrano književno besedilo;
oblikuje (ubesedi) osrednjo idejo (sporočilo) besedila in poimenuje temo.

Pripovedna vrsta

Učenec opiše lastnosti pripovedne vrste: povest / mladinski roman / trivialna pripoved.

Bralne izkušnje

Učenec pripoveduje o tem, kako je knjigo bral, razumel, bi jo priporočili prijatelju, kaj ga je najbolj pritegnilo ...

Pogovor

Učenec odgovarja na vprašanja učiteljice in sošolcev.

Jezikovna ustreznost

Učenec uporablja ustrezne strokovne izraze, ima bogato besedišče mnenje, uporablja sopomenke, nadpomenke ter ustrezne veznike. Pazi, da se zaporedne povedi ne začenjajo z istim veznikom. Uporablja knjižni jezik in pravilne oblike besed. Pazi tudi na pravilno oblikovane povedi.

Stik s poslušalci

Učenec besedilo prosto pripoveduje in išče stik s poslušalci.